

Prawo spadkowe: jakie ułatwienia dla spadkobierców

Nowelizacja prawa spadkowego zakłada wiele udogodnień dla spadkobierców, którzy dzięki zmianom mają być lepiej chronieni w sytuacji, gdy w spadku odziedziczą długi. Sytuacja daje jednak duże pole do nadużyć, którym przeciwdziałać musi nowa regulacja.

Aktualnie, w przypadku gdy spadkobierca nie złoży oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania wiadomości o tytule powołania do spadku (najczęściej od chwili śmierci spadkodawcy), to z mocy ustawy nabywa on spadek wprost (proste przyjęcie spadku), tj. bez ograniczeń, w szczególności bez ograniczeń w zakresie długów spadkowych. Zgodnie z uchwaloną nową ustawą o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw: brak oświadczenia spadkobiercy we wskazanym powyżej terminie będzie jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Co to oznacza dla spadkobiercy? Zmiana ta jest rewolucyjna, bowiem, w przypadku „przegapienia” terminu na złożenie oświadczenia w sprawie spadku, spadkobierca nabędzie spadek z ograniczeniem swojej odpowiedzialności tylko do wartości ustalonego w wykazie inwentarza albo spisie inwentarza stanu czynnego spadku. Innymi słowy będzie ponosił ograniczoną odpowiedzialność za długi spadkowe. Ustawodawca zdecydował się na zmianę, bowiem rozwiązanie przewidziane w obowiązujących obecnie przepisach nie chroni należycie spadkobierców przed niespodziewaną odpowiedzialnością za długi spadkowe przewyższające wartość aktywów spadkowych. Dla nowelizacji przewidziano długie, sześciomiesięczne *vacatio legis* – aby wierzyciele, w szczególności instytucje finansowe, przygotowały się na wejście w życie nowych regulacji.

Wskazać należy, że powyższe ograniczenie odpowiedzialności nie będzie miało jednak zastosowania, jeżeli spadkobierca podstępnie pominie w wykazie inwentarza lub podstępnie nie poda do spisu inwentarza przedmiotów należących do spadku lub przedmiotów zapisów windykacyjnych. Ograniczenie to nie będzie miało zastosowania również wtedy, gdy spadkobierca podstępnie uwzględni w wykazie inwentarza lub podstępnie poda do spisu inwentarza nieistniejące długi, np. poda do spisu pożyczkę, która została w rzeczywistości już uregulowana za życia spadkodawcy.

Kolejną nowością jest możliwość złożenia wykazu inwentarza przez spadkobiercę, który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, zapisobiercę windykacyjnego lub wykonawcę testamentu. Wykaz ten powinien zostać złożony w sądzie albo przed notariuszem. W wykazie inwentarza z należytą starannością ujawnione mają być przedmioty należące do spadku oraz przedmioty zapisów windykacyjnych, z podaniem ich wartości według stanu i cen z chwili otwarcia spadku, a także długi spadkowe i ich wysokość według stanu z chwili otwarcia spadku. Nowelizacja przewiduje również możliwość uzupełnienia wykazu, w razie ujawnienia przedmiotów bądź długów spadkowych po uprzednim złożeniu wykazu. Ustawodawca nie zrezygnował ze spisu inwentarza wykonywanego przez komornika, który działać będzie np. w wyniku realizacji postanowienia o zabezpieczeniu spadku.

Intencją opisanych zmian jest ograniczenie kosztów ustalenia stanu majątku spadkowego, bowiem w świetle dotychczasowych przepisów stan majątku spadkowego ustala odpłatnie komornik sądowy (ewentualnie urząd skarbowy). W ten sposób powstają koszty obejmujące m.in. konieczność wyceny aktywów spadkowych z udziałem biegłych rzeczoznawców. W nowelizacji wprowadzono zatem rozwiązanie (wykaz inwentarza składany przez spadkobiercę, zapisobiercę windykacyjnego lub wykonawcę testamentu), które ma te nadmierne koszty ograniczyć.

Następne zmiany związane są z nowelizacją procedury cywilnej dotyczącej zabezpieczenia spadku, m.in. w zakresie właściwości sądu oraz przesłanek do zastosowania zabezpieczenia określonych jako: uprawdopodobnienie, że z jakiegokolwiek przyczyny grozi naruszenie rzeczy lub praw majątkowych, które w chwili otwarcia spadku były we władaniu lub należały do spadkodawcy, zwłaszcza przez usunięcie, uszkodzenie, zniszczenie lub nieusprawiedliwione rozporządzenie. Zabezpieczenie spadku wciąż będzie dokonywane na wniosek bądź z urzędu. Zmiany te mają na celu ułatwienie korzystania z instytucji zabezpieczenia spadku.

Nowe przepisy będą miały zastosowanie wyłącznie do spadków otwartych po dniu wejścia w życie ustawy tj. od dnia 17 października 2015 roku (po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia). Spadek otwiera się natomiast z chwilą śmierci spadkodawcy.

Autor: Monika Bożek, adwokat, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy